

Asist. univ. drd. YVONNE IULIA LACROIS

**INFLUENȚE ALE POLITICII
AGRICOLE COMUNE ASUPRA
AGRICULTURII ROMÂNIEI
*NOTE DE CURS***

Copyright © 2007, **Editura Pro Universitaria**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

Editurii Pro Universitaria

Nici o parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al

Editurii Pro Universitaria

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

LACROIS, YVONNE IULIA

**Influențe ale politicii agricole comune asupra
agriculturii României : note de curs / Yvonne Iulia**

Lacrois. - București : Pro Universitaria, 2007

Bibliogr.

ISBN 978-973-129-079-9

63(4+498)

Capitolul I

Politica agricolă a UE

1.1. Prioritățile strategiilor agricole și rurale comunitare

Mediul rural vest european a cunoscut ample procese de restructurare după cel de-al doilea război mondial, fiind marcat de interacțiunea unui ansamblu de fenomene sociale și economice, de transferuri zonale și intersectoriale.

Problematika ruralului, cu principala componentă a sa – agricultura – se află în centrul dezbaterilor la nivel european, insistându-se în special pe dezvoltare durabilă, îmbunătățirea condițiilor de viață a populației rurale, siguranța alimentară, protejarea și conservarea mediului.

Agricultura a constituit încă de la început unul din sectoarele cheie ale CEE, motiv pentru care Politica Agricolă Comună a fost prima politică elaborată, fiind de fapt chiar „propulsorul” unificării europene.

Importanța agriculturii în UE este dată de dimensiunea suprafeței agricole la nivelul Uniunii (în medie 40% din suprafața totală) și de ponderea populației ocupate în agricultură (86% din populația rurală).

Aproximativ 90% din producția agricolă în statele membre ale Uniunii Europene este reglementată în cadrul „organizațiilor comune de piață”, cu anumite excepții (alcoolul, cartofii, etc.). Treptat organizațiile comune de piață le-au înlocuit pe cele naționale pentru produsele/sectoarele care cad sub incidența PAC.

Piețele produselor agricole în Uniunea Europeană funcționează pe baza unui sistem complex de reglementare a prețurilor de comercializare a produselor. Astfel, anual se stabilesc de către Consiliu trei niveluri de preț pentru produsele de sub incidența PAC:

- **prețul indicativ:** autoritățile comunitare consideră că la acest preț trebuie să se realizeze tranzacțiile cu produse agricole pe Piața Internă, pentru a asigura un standard „rezonabil” al veniturilor producătorilor agricoli. Este un preț „artificial” și este, în general, mai mare decât prețul mondial.
- **prețul de intervenție:** este prețul minim garantat pe care agricultorii din statele membre îl pot obține pentru producția comercializată pe piața internă. Atunci când oferta pentru unele produse agricole este mai mare decât cererea (în special la cereale, produse lactate, carne de vită, de porc, zahăr, orez), Comunitatea intervine prin achiziția și stocarea produsului respectiv, nepermițând scăderea prețului de piață sub prețul de intervenție și asigurând fermierilor garanția unor venituri minime. Prețul de intervenție este mai mic decât prețul indicativ dar mai mare decât nivelul prețurilor practicate pe piața mondială.
- **prețul prag:** produsele agricole de import cu un preț mai mic decât prețul prag nu pot pătrunde în Uniunea Europeană. De aceea se aplică taxele vamale la nivelul prețului mondial astfel încât prețul produselor importate să devină mai mare decât prețurile produselor interne.

Încă de la început, Politica Agricolă Comună s-a bazat pe trei principii independente. Primul se referă la „piață și prețuri unice”.

Unicitatea pieței presupune libera circulație a produselor agricole între țările Uniunii prin eliminarea taxelor vamale, a restricțiilor cantitative sau a altor măsuri de politică comercială cu efect similar. Acest principiu nu a funcționat întotdeauna deoarece statele membre au adoptat diverse măsuri de protecție netarifară, cum ar fi măsurile fitosanitare și veterinare, reglementări administrative, sume compensatorii. Armonizarea legislațiilor naționale, realizată în mare parte după 1993 prin formarea pieței unice, a contribuit esențial la funcționalitatea principiului unicității pieței.

Al doilea principiu privește „preferința comunitară”, adică produsele comunitare sunt preferate față de cele din afara Uniunii, pentru care consumatorul plătește o taxă suplimentară. Acest principiu este consecința logică a constituirii pieței agricole unice și a dorinței Comunității de a elimina dependența consumului de piața externă. Ea reprezintă, la nivel comunitar, prioritatea care se acordă producției agricole proprii în majoritatea țărilor. Astfel, se asigură protejarea pieței UE împotriva importurilor la prețuri scăzute și a fluctuațiilor de preț de pe piețele mondiale. În acest sens, PAC utilizează două mecanisme de protecție: sistemul prelevărilor și cel al restituirilor. Prelevările la import se aplică atunci când prețul mondial este inferior celui din Uniune, sub forma unei taxe variabile calculată ca diferență între prețul extern și prețul prag și restituirile la export se calculează ca diferență între prețul de piață în UE și prețul extern.

În situația inversă, adică atunci când prețul mondial este superior prețului european, prelevările se aplică exporturilor și restituirile importurilor.

În relațiile comerciale cu terții, mecanismele de protecție utilizate în UE au stârnit numeroase critici și dezbateri. Astfel, în urma

încheierii Runderi Uruguay, UE a fost obligată să renunțe la sistemul prelevărilor, înlocuindu-le cu taxe vamale.

Cel de-al treilea principiu „solidaritatea financiară” se referă la faptul că toate statele membre ale UE contribuie la constituirea bugetului comunitar și, în același timp, toate statele membre au dreptul să beneficieze de măsurile finanțate în cadrul PAC. Ea presupune gestionarea și suportarea în comun a cheltuielilor aferente politicii agricole. Ca instrument de realizare, a fost constituit Fondul European de Orientare și Garantare Agricolă (FEOGA), structurat pe două secțiuni:

- Garantare: destinată acoperirii cheltuielilor privind piețele agricole și politica prețurilor;

- Orientare: finanțează măsurile de dezvoltare rurală cum ar fi: susținerea reformelor structurale, realizarea obiectivelor de politică socială și sprijinul dezvoltării zonelor rurale.

Pentru a asigura funcționarea acestui principiu, a fost adoptat și generalizat un sistem de corecție a dezechilibrelor bugetare. El asigură o sumă compensatorie fiecărui stat membru care suportă o încărcare financiară excesivă în raport cu nivelul său de dezvoltare.

În ultimii 45 de ani agricultura UE a parcurs mai multe etape în procesul de dezvoltare: de la penuria de pe piața agroalimentară din anii 1950 până la autosuficiența alimentară și asigurarea standardului de viață de azi al fermierilor, continuând cu decizia de extindere a frontierelor sale spre țările din Europa Centrală și de Est.

De fapt, cea mai importantă schimbare în toată această perioadă a fost trecerea de la prioritizarea agriculturii (ca prim pilon al Politicii Agricole Comune) la dezvoltarea rurală (**Anexa 1**).

Viabilitatea zonelor rurale nu se poate baza exclusiv pe agricultură, ci trebuie găsită o modalitate de consolidare a rolului acesteia în protejarea mediului, în asigurarea autosuficienței alimentare, în menținerea atractivității zonelor rurale pentru tineri și pentru generațiile următoare. Așadar, agricultura trebuie încadrată în politica de dezvoltare rurală într-un context economic, social și ecologic mai larg, deoarece zonele rurale se confruntă cu o serie de probleme: de la necesitățile de restructurare a agriculturii până la depopulare, izolare, la lipsa asigurării serviciilor, la presiunile exercitate de populația din jurul centrelor urbane asupra mediului.

Politica de dezvoltare rurală a Uniunii Europene își regăsește bazele legale în textul Tratatului de la Maastricht (1993), unde se precizează în mod expres că politica Comunității trebuie să contribuie la reducerea disparităților dintre nivelul de dezvoltare al unor regiuni și înapoierea regiunilor defavorizate, inclusiv a zonelor rurale ale UE (art. 130b, amendat prin art. G (38) al Tratatului Uniunii Europene).

Până la aprobarea Agendei 2000, elementul cheie în politica de dezvoltare rurală a fost diversificarea economiei rurale prin: dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii, a agroturismului și serviciilor și a protecției mediului natural.

Strategiile din ultimul deceniu privind dezvoltarea rurală s-au definitivat la cele două Conferințe europene – Cork, noiembrie 1996 și Salzburg, noiembrie 2003. Conferința de la Cork s-a finalizat cu un program pentru dezvoltare rurală în zece pași:

1. **Preferința rurală:** dezvoltarea durabilă trebuie să devină principiul fundamental al politicii rurale atât în prezent cât și după extindere. Obiectivele sale sunt următoarele: prevenirea

exodului rural, combaterea sărăciei, stimularea muncii și a egalității de șanse; capacitatea de a răspunde la exigențele în creștere în domeniul calității, al sănătății, al siguranței, al realizării personale; asigurarea unui nivel de trai mai bun în zonele rurale. Necesitatea păstrării calității mediului rural și ameliorarea lui trebuie să fie parte integrantă a politicilor comunitare cu privire la dezvoltarea rurală. Trebuie stabilit și menținut un echilibru corect între zonele rurale și cele urbane în ceea ce privește împărțirea resurselor publice, a investițiilor în infrastructură, serviciile de educație, de sănătate și de comunicații. O cotă importantă din resursele disponibile trebuie orientată către promovarea dezvoltării rurale și realizarea obiectivelor de mediu.

2. **O abordare integrată:** politica de dezvoltare rurală trebuie concepută într-un context multidisciplinar și realizată într-un context multisectorial, cu o clară dimensiune teritorială. Ea trebuie aplicată tuturor zonelor rurale ale Uniunii, cu respectarea principiului concentrării având în vedere diferențe de cofinanțare în avantajul zonelor care au nevoi mai mari pentru aceasta. Această abordare integrată necesită un cadru juridic și politic corespunzător, adaptarea și dezvoltarea agriculturii, diversificarea economică în particular a întreprinderilor mici și mijlocii și a serviciilor rurale, managementul resurselor naturale, îmbunătățirea serviciilor legate de mediu ca și punerea în valoare a patrimoniului cultural, a turismului și a activităților recreative.

3. **Diversificare:** sprijinirea diversificării activităților economice și sociale trebuie să se concentreze asupra unui ansamblu de mijloace de natură să favorizeze autosusținerea inițiativelor private și a celor care beneficiază de suportul comunității: investiții, asistență tehnică, servicii pentru afaceri, infrastructură adecvată, educație, formare, integrarea progresului tehnologiilor informației, întărirea rolului micilor orașe ca parte integrantă a zonelor rurale și elemente-cheie de dezvoltare, promovarea dezvoltării comunităților rurale viabile și reînnoirea satelor.
4. **Durabilitate:** politicile ar trebui să promoveze o dezvoltare rurală de natură să asigure calitatea și atractivitatea patrimoniului rural al Europei (resurse naturale, biodiversitate, identitate culturală) astfel încât utilizarea lor să nu compromită opțiunile generațiilor următoare. Să se conștientizeze faptul că acțiunile la nivel local au un anumit impact și la nivel global.
5. **Subsidiaritate:** marea diversitate a zonelor rurale ale UE impune respectarea principiului subsidiarității în aplicarea politicii de dezvoltare rurală. Cât mai descentralizată posibil, această politică trebuie să se bazeze pe parteneriat și colaborare între toate nivelurile de responsabilitate implicate (local, regional, național, european). Ea trebuie să privilegieze o participare largă care să întărească creativitatea și solidaritatea comunităților rurale. Dezvoltarea rurală este locală și realizată de comunitățile locale într-un cadru european coerent.

6. **Simplificare:** politica de dezvoltare rurală, în special componenta sa agricolă, necesită o simplificare radicală în ceea ce privește legislația specifică. Aceasta nu înseamnă o renașionalizare a politicilor agricole comunitare, ci o mai mare coerență a ceea ce astăzi este realizat prin prea multe canale, adică o limitare a regulilor și procedurilor de bază din legislația UE, o subsidiaritate mai mare a deciziilor, o descentralizare mai mare în implementarea politicilor și un mediu mult mai flexibil.
7. **Programare:** aplicarea programelor de dezvoltare rurală trebuie să se bazeze pe proceduri coerente și transparente, integrate într-un singur program de dezvoltare rurală pentru fiecare regiune și un singur instrument de dezvoltare durabilă rurală.
8. **Finanțare:** trebuie încurajată utilizarea resurselor locale pentru proiectele de dezvoltare rurală la nivel local. Deasemenea trebuie încurajate tehnicile *creditului rural*, destinate reducerii constrângerilor financiare pentru întreprinderile mici și mijlocii, promovarea investițiilor productive și diversificarea economiilor rurale prin care se dorește un sprijin suplimentar pentru mai buna mobilizare a sinergiilor dintre fondurile publice și private. În acest sens se impune o mai activă implicare a sectorului bancar (public și privat) și a altor intermediari financiari.
9. **Management activ :** capacitatea administrativă, eficiența administrațiilor locale, regionale ca și a grupurilor la nivel de comunitate trebuie să fie ameliorate prin asigurarea de asistență tehnică, formare, o mai bună comunicare,